

Sygn. akt IV KK 325/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

w sprawie **B. P.**

skazanego za czyny z art. 286 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

na posiedzeniu w dniu 28 września 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego
od wyroku Sądu Rejonowego w Grajewie

z dnia 10 stycznia 2019 r., sygn. akt II K 202/17

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej B. P. i sprawę -
w tym zakresie - przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi
Rejonowemu w Grajewie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 stycznia 2019 r., sygn. akt II K 202/17, Sąd Rejonowy w Grajewie uznał m.in. B. P. za winnego popełnienia trzech czynów z art. 286 § 1 k.k. i wymierzył mu karę łączną roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz

obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej każdym z przestępstw.

Wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 18 stycznia 2019 r.

Kasację od wskazanego wyżej orzeczenia wywiódł Rzecznik Praw Obywatelskich, zaskarżając powyższy wyrok w całości, na korzyść B. P. i zarzucając mu „rażącą i mogącą mieć istotny wpływ na jego treść obrazę prawa procesowego, tj. art. 117 § 2 k.p.k., art. 132 § 2 zd. 1 k.p.k. oraz art. 374 § 1 zd. 1 k.p.k., polegającą na przeprowadzeniu rozprawy pod nieobecność B. P., w sytuacji, gdy nie został on prawidłowo powiadomiony o jej terminie, albowiem wezwanie na tę czynność procesową odebrała jego 14-letnia córka M. P., co w rezultacie doprowadziło do naruszenia jego prawa do obrony”.

Podnosząc powyższe, Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o: przeprowadzenie dowodu z kopii skróconego odpisu aktu urodzenia M. P., uwierzytelnionego przez adwokata Ł. P., celem wykazania, że w dacie doręczenia wezwania na rozprawę nie zostało ono odebrane przez dorosłego domownika oraz uchylenie zaskarżonego orzeczenia w zakresie dotyczącym B. P. i przekazanie sprawy w tej części Sądowi Rejonowemu w Grajewie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się oczywiście zasadna, co pozwoliło na jej rozpoznanie na posiedzeniu bez udziału stron, w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

W przedmiotowej sprawie niewątpliwie doszło do rażącej obrazę wskazanych w kasacji przepisów prawa procesowego. Zgodnie z dyspozycją art. 374 § 1 zd. 1 k.p.k. oskarżony ma prawo brać udział w rozprawie. Przewodniczący lub sąd mogą uznać jego obecność za obowiązkową. Wprawdzie obecność oskarżonego na rozprawie co do zasady nie jest zatem obowiązkowa, to jednak powołany przepis statuuje uprawnienie oskarżonego do udziału w rozprawie, które dla swej realizacji wymaga pewnego minimum, jakim jest prawidłowe zawiadomienie o jej czasie i miejscu (art. 117 § 1 k.p.k.).

W procedurze karnej przewidziano różne formy zawiadomienia oskarżonego o terminie czynności procesowych – osobiste lub zastępcze. Generalnie zatem

pismo procesowe może być doręczone adresatowi osobiście (art. 132 § 1 k.p.k.), a nadto dorosłemu domownikowi (art. 132 § 2 k.p.k.), za pośrednictwem poczty elektronicznej lub telefaksu (art. 132 § 3 k.p.k.); skutecznym doręczeniem jest również doręczenie poprzez tzw. podwójne awizo (art. 133 § 2 k.p.k.).

Jak wynika z akt sprawy, zawiadomienie o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 10 stycznia 2019 r., na której zamknięto przewód sądowy i ogłoszono wyrok skazujący B. P., odebrała córka oskarżonego – M. P., która w owym czasie miała 14 lat (odpis skrócony aktu urodzenia, k. 3 akt SN; elektroniczne potwierdzenie odbioru, k. 336 akt sprawy II K 202/17). W tej sytuacji niezasadnie zatem Sąd *meriti* stwierdził, że doszło do prawidłowego zawiadomienia oskarżonego o terminie rozprawy, skoro warunkiem tego rodzaju doręczenia zastępczego było odebranie korespondencji przez dorosłego (pełnoletniego) domownika. Wobec tego, zawiadomienie o terminie rozprawy z naruszeniem art. 132 § 2 k.p.k. powinno być uznane za równoznaczne z brakiem informacji o takim zawiadomieniu, a co za tym idzie, powinno skutkować zaniechaniem przeprowadzenia rozprawy i odroczeniem jej na kolejny termin. Jakkolwiek Sąd nie miał wiedzy, że M. P. nie jest osobą dorosłą, to okoliczność ta nie podważa trafności zarzutu kasacji, ponieważ uchybienie, o którym stanowi art. 523 § 1 k.p.k., nie musi być zawinionym uchybieniem sądu.

Trafnie w wyroku z dnia 9 października 2020 r., IV KK 283/20, Sąd Najwyższy wskazał, iż: „W świetle obowiązujących przepisów można zatem prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego, którego udział w rozprawie nie był obowiązkowy tylko wówczas, gdy został on prawidłowo, a więc w sposób zgodny z treścią przepisów zawartych w rozdziale 15 Kodeksu postępowania karnego, zawiadomiony o jej czasie i miejscu. Nieprawidłowe powiadomienie jest z kolei równoznaczne z niepowiadomieniem o terminie rozprawy”.

Równocześnie nie ulega wątpliwości, że to stwierdzone i opisane uchybienie pozbawiło B. P. prawa do udziału w rozprawie, na której doszło do wyrokowania, co jest rażącym naruszeniem przepisów art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 zd. 1 k.p.k. To z kolei doprowadziło także do rażącego naruszenia jego prawa do obrony (art. 6 k.p.k.), skoro uniemożliwiło mu osobiste uczestnictwo w rozprawie, złożenie w jej toku wyjaśnień, oświadczeń, czy wniosków, a także zaskarżenie wydanego

wobec niego wyroku skazującego i to niezależnie od tego, że uprzednio - będąc prawidłowo zawiadamianym o terminach rozprawy głównej w tej sprawie - kilkakrotnie nie skorzystał z możliwości stawienia się.

Ranga i charakter naruszeń przepisów postępowania, których przestrzeganie warunkuje możliwość uznania rzetelności prowadzonego procesu, przesądza o konieczności stwierdzenia ich istotnego wpływu na treść zaskarżonego wyroku. Konsekwencją powyższego było uwzględnienie kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich oraz uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej B. P. oraz przekazanie sprawy – w tym zakresie – do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Grajewie. W toku tych czynności Sąd ten, mając na uwadze powyżej zaprezentowane wnioski i spostrzeżenia, przeprowadzi na nowo postępowanie wobec tego oskarżonego i uczyni to z pełnym poszanowaniem obowiązujących przepisów, także i tych regulujących doręczanie oskarżonemu zawiadomień o rozprawie i następstwa uznania skuteczności tych czynności w zakresie możliwości jej prowadzenia pod nieobecność tego oskarżonego.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w wyroku.

[as]